

Week 05 - Het Looyershofje

Annebet Elias en haar broer Gerbrand waren echte achttiende-eeuwse weldoeners. Hij stichtte een hofje in Baarn en zij deed dat daarvoor al in Amsterdam. Op 7 april 1828 legde Annebet in de Nieuwe Looiersstraat de eerste steen voor 10 in twee gedeelde huisjes voor 20 protestantse vrouwen van 50 jaar of ouder. Zij had daarvoor het complex van een voormalige leerlooierij gekocht dat tot de Nieuwe Looierssloot doorliep, de huidige nummering 16, 18 en 40. Dat waren huisjes die in 1665 in de Noordse Bosch speciaal voor ambachtslieden gebouwd waren, in dit geval de leerlooiers waarvoor rond de Oude Looiersstraat geen plaats meer was. De huisjes werden naar een ontwerp van Philip Vingboons gebouwd door óf het Burgerweeshuis, óf de beide gasthuizen óf het Leprozenhuis,

instellingen die ze elk apart verhuurden. De ruimte tot de rooilijn werden voortuintjes met een ijzeren hek aan de straat. Aan de Nieuwe Looiersstraat was in de gevelwand van nr. 18 een forse poort gemetseld als entree. Boven de poort werd de verdieping ingericht als kerkruimte. Hier bevindt zich ook een portret van de stichtster. Op de binnenplaats bevindt zich een hofpomp. In het huisje op nr.40, het pand met de ingezwenkte topgevel, werd de gevelsteen van de leerlooierij opnieuw ingemetseld: In de Niwe Loeyerey. Lees wat de site Binnenstad over het looiersbedrijf schrijft.

De Nieuwe Looierssloot werd in 1870-'73 gedempt en ging Fokke Simonszstraat heten. Aan die nieuwe straat kwam geen ingang naar het hofje; enkele huisjes stonden met hun achtergevel tegen de straat en kregen in de loop der tijd een toegangsdeur. In de gevel, achter de hofpomp, is een gevelsteen gemetseld met een stichtelijke tekst,

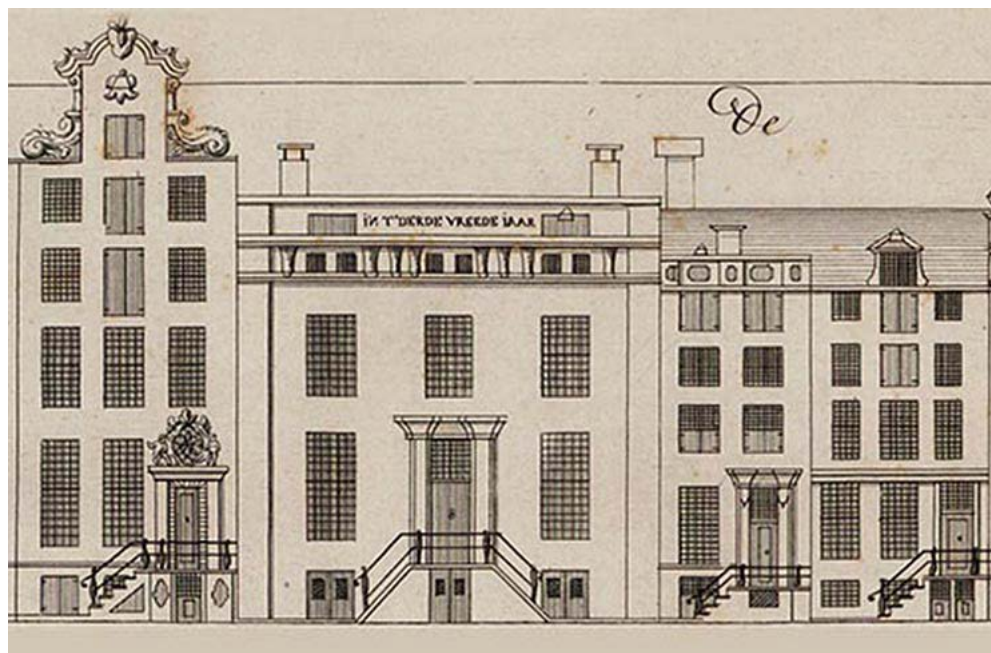
afkomstig van de stichtster van het hofje: 'Waar liefde woont, gebiedt de Heer zijn zegen'.

Jonkvrouwe Anna Maria Elisabeth (Annebet) Elias (1791-1861)

Annebet Elias, de stichtster van het Looyershofje, was de dochter van David Willem Elias en burgemeestersdochter Anthonia Faas. Vader Nicolaas Faas was tot ongekende rijkdom gekomen en had in 1768 plaats genomen in de stedelijke regering.

In 1792 was Annebets moeder overleden en het jaar daarop hertrouwde David met Catharina Suzanne van de Poll, waarmee

Annebet een uitstekende relatie kreeg. In 1795 en in 1800 stierven Annebets grootouders Faas, die aan de twee kleinkinderen uit het huwelijk van hun enige dochter, Annebets moeder, een kapitaal huis op Keizersgracht 604 nalieten. Annebets vader David betrok dat huis met zijn gezin in 1800. Het was een in 1670 voltooid dubbel grachtenpand – *In 't Derde Vrede Jaer* – met stal en twee woningen op corresponderende percelen in de Kerkstraat. Dat was in 1789 voor de kapitale som van f70.000,- in handen gekomen van Nicolaas Faas, van 1768 tot het revolutiejaar 1793 lid van de Vroedschap, driemaal burgemeester (1786, '89 en '92) en 10 maal Schepen. Dat derde vredesjaar slaat overigens op de Vrede van Aken van 1668 waar de Republiek zijdelings bij betrokken was.

*Boven: Het huis aan de keizersgracht waar Annebet Elias tot haar dood woonde.
Rechts: Het Looyers Hofje vóór de restauratie..*

In 1815 werd David Willem en zijn dochter Annebet in de adelstand verheven en sinds die tijd was zij 'jonkvrouw'. Zij bleef na het overlijden van haar vader met haar stiefmoeder in het huis wonen tot haar dood in 1861. In 1854 liet zij haar deel van het huis voor $\frac{3}{4}$ overschrijven op naam van haar broer Gerbrand Faas Elias en $\frac{1}{4}$ op naam van haar nichtje Janna, dochter van haar halfbroer Jan Elias. Dat nichtje erfde van haar moeder ook het beroemde poppenhuis, dat zich in het pand bevond. Dat staat nu als 'het poppenhuis van Petronella Dunois' in het Rijksmuseum. In 1861, na Annebets overlijden, verkochten de erfgenamen het huis waarmee een eind kwam aan de bewoning door de familie Elias.

Financiën van het hofje

Annebet stelde in 1830 een onbekend kapitaal ter beschikking en zegde het hofje per testament nog een legaat van f2000,- toe. Ook stelde zij het reglement voor het hofje op. In 1845 preciseerde zij bij een notaris de financiële positie van het hofje door het kapitaal te benoemen als f50.000,-, waarvan de rente van 2½% aan de bewoonsters ten goede kwam. Daarbij kwam nog de opbrengst van de verhuurde huisjes aan de straatzijde bij. Bovendien werden haar broer en diens dochter tot regenten benoemd.

De steenrijke familie Elias heeft later het hofje in Baarn nog regelmatig bedacht maar dat in Amsterdam nooit. Toch hield het tot 1968 stand, maar toen kon het benodigde kapitaal voor dringend nodige restauratie van het hofje niet opgebracht worden. De overheid vond dat het hofje niet meer geschikt was voor huisvesting van bejaarden. Voor studenten waren de normen schijnbaar lager gesteld en het hofje werd in 1968 overgenomen door de Stichting Studentenhuisvesting. Ondanks dat verliet de laatste bejaarde bewoonster het hofje pas in 1971. In 1970 werden de statuten van de stichting Het Looyers Hofje gewijzigd. Er waren twee bestuursleden, onder wie C. J. baron Schimmelpenninck van der Oye, firmant van Jonas & Kruseman en opvolger als curator en penningmeester van de Fundatie van de curator Jonas. De curatoren zouden voortaan optreden als bestuurders van de Stichting Het Looyershofje. Deze zou speciaal ten doel hebben het voorzien in de huisvesting, bij voorkeur van alleenstaande studerende, werkende en bejaarden. Het kapitaal van de stichting werd bij de Fundatie ondergebracht. En zo wordt dit hofje door de nieuwe doelgroep bewoond en gezien de feestelijke herdenking van het 150-jarig bestaan is dat zeer tevredenstellend. De stichting heeft sindsdien het bezit met een paar

De naam van hofje en stichting worden zeer verschillend geschreven. In een notarieel stuk ten tijde van de stichtster heet het Looyershofje. U vindt echter ook Looiershofje en Looijershofje en ook vindt u het woord hofje losstaand geschreven: Looyers Hofje.

buurhuizen uitgebreid, die eveneens van het Noordse Boschttype waren (zie foto pag.27). Deze zijn afgebroken en op die plek is nieuw gebouwd. Helaas heeft de stichting niet de moeite genomen die in stijl te herbouwen. Het hofje heeft de status van Rijksmonument (nr.3608). Het heet 'open' te zijn, dus u zou het kunnen bezoeken.

Nieuwe Looiersstraat

De naam van deze straat in het ontwerp van de Vierde Uitleg was 'Suyderstraat', zoals er ook een Noorderstraat kwam. De huizen aan de straatzijde van het Looiershofje werden in het bouwplan van het Noordse Bosch gebouwd, maar dan niet voor textielarbeiders, zoals aan de westzijde van de Vijzelgracht, maar voor de leerlooiers. Het looiersbedrijf was achter deze huizen op de binnenplaats. Waar vandaag de Fokke Simonszstraat is was destijds de Nieuwe Looierssloot en de leerlooierij lag dus aan die sloot, net als later enkele huisjes van het hofje. De op oude kadasterkaarten aangegeven gangen links en rechts van het hofje zijn allemaal gedicht. In de nummering zijn daarom gaten ontstaan, die bij –inmiddels afgebroken– inpandige huisjes aan die gangen hoorden.

Deze aflevering is samengesteld uit bijdragen van Anneke Huijser, Peter v.d.Voort, Ria Scharn en K. de Bruin. Verder is gebruik gemaakt van artikelen in Amstelodamum door dr. I. H. van Eeghen en dr. Joh.C. Breen.

